

MΩMOΣ XIV. Őskoros Kutatók Összejövetele, Szeged, 2026.

Őskori temetkezések a Kárpát-medencében (MΩMOΣ XIV.)

(Nemzetközi őskori régészeti konferencia)

Az Őskoros Kutatók Összejövetele, a MΩMOΣ, már 14. alkalommal, ezúttal **Szegeden** kerül megrendezésre, **2026. november 11–13.** között. A MΩMOΣ megszervezésének ötlete már 30 éves. Ez idő alatt a konferencia sokat formálódott: eleinte egyetemi hallgatóknak, kezdő és fiatal szakembereknek kívánt magyar nyelvű fórumot biztosítani, mára minden generáció számára az ország legjelentősebb hazai őskoros konferenciájává vált. Mindemellett az elmúlt időszakban már a határon túli magyar régészeknek és külföldi kollégáknak is lehetősége volt a megadott témán belüli, Kárpát-medencét érintő kutatásaik bemutatására.

A konferencia témája ezúttal az „**Őskori temetkezések a Kárpát-medencében**”. A halottak földbe helyezése, a temetkezés nem a modern ember (*Homo sapiens sapiens*) „találmánya”, az elhunytakról való gondoskodás ősi gyakorlat, mely nemcsak a vallások spirituális/rituális gyökereire hívja fel a figyelmet, de az ősi közösségek szociális viszonyaira is rávilágít. A temetkezések nagy változatosságot mutatnak: az őskor különböző időszakaiban számos, az adott közösségre, kultúrára, egyénre jellemző formában jelentek meg. A szerteágazó témának megfelelően a konferencia célja a Kárpát-medence őskori temetkezéseivel kapcsolatos új kutatások bemutatása, a már korábban publikált lelőhelyek, jelenségek újraértelmezése, valamint új eredmények, elméletek, ötletek megvitatása.

Helyszín: MTA SZAB (110-es terem)

Kontakt: Bogdán Csilla (bogdan.csilla@tab.mta.hu)

mobil: 06-30-470-5286

Az „**Őskori temetkezések**” kérdéskörön belül négy témában várjuk a kollégák jelentkezését előadással és/vagy poszterrel:

1. Őskori temetkezések és temetők régészete

Szekcióelnök: Dr. Anders Alexandra (ELTE BTK Régészettudományi Intézet)

A temetési rítus a halottaktól való elválás szabályozott formája, mely egyaránt szól a halottról és az őt földbe helyező közösségről is. E rítusnak csupán bizonyos elemei rendelkeznek régészetileg vizsgálható anyagi lenyomattal, ennek kutatása mégis sokszínű, köszönhetően az őskortól a vaskorig megfigyelhető kulturális változatosságnak. Különleges csoportot képvisel az ún. kenotáfiumok, vagy jelképes/szimbolikus sírok köre, mely jelenség csaknem a teljes őskorban megfigyelhető. Ide tartozik még a halottcsonkítás, ill. tágabb értelemben az emberi maradványok temetést követő (másodlagos) manipulációjának jelenségei is.

A temetkezési rítusban megmutatkozó összetettséget szerteágazó kérdéseink szemléltetik: Milyen kritériumok alapján tekinthetünk egy régészeti jelenséget temetkezésnek? Milyen

MΩMOΣ XIV. Őskoros Kutatók Összejövetele, Szeged, 2026.

rituális elemek figyelhetők meg az adott kulturális közegben? A különböző korszakok temetkezéseinek milyen attribútumai, szerkezeti elemei (sírjelek, sír építmények (pl. kerítő árkok, halmok stb.)) azonosíthatók? A rítus azonosítható elemei milyen más tevékenységgel (lakoma, szövés-fonás, harc stb.) hozhatók összefüggésbe? Milyen társadalmi viszonyok tükröződnek a temetkezési rítusban? A nem, életkor, presztízs, státusz reprezentálása milyen formában, mennyire egységesen és kifejező módon történt az adott kulturális közegben? Milyen módon nyilvánul(hat) meg az egyéni és csoportidentitás a temetkezésekben?

A szekció az őskori temetkezések és temetőik régészeti vizsgálatának új eredményeit, térben és időben tágabb összehasonlító elemzéseket és elméleti előadásokat fog össze.

2. Különleges kontextusokban előkerült emberi maradványok kutatása

Szekcióelnök: Dr. Furholt Kata (Christian-Albrechts-Universität zu Kiel, Institut für Ur- und Frühgeschichte)

A temetőikben és a sírokban általában nem az összes egykor élt embert találjuk meg. E hiány egyes korszakok populációiban eltérő, de általánosságban jelentősnek mondható. Ugyanakkor minden korszakból ismertek különös módon eltemetett, vagy nem az általános rítus szerint elföldelt emberi maradványok. Emellett külön kategóriát képviselnek, az utóbbi évtizedekben egyre gyakrabban előkerülő tömegsírok, melyek értelmezése komoly kihívások elé állítja a régészettudományt. Egyes csontok, vagy részleges emberi maradványok, esetleg több ember részleges vagy teljes maradványainak földbe kerülésének „történetei” gyakran csak az adott kontextusban értelmezhetők a hozzájuk kapcsolódó események. Ezek között szerepelhetnek erőszakos vagy harci cselekmények, járványhoz/betegséghez köthető megelőző vagy tisztító eljárások, egyedi rítusok és tafonómiai körülmények is. Az emberáldozat, vagy emberi maradványok felhasználása a különböző rítusok során az antropomorfizmusnak, mint az őskori gondolkodást átható eszmének a jelentőségét világítja meg. E különleges kontextusok részletes vizsgálatai új adatokkal szolgálhatnak az őskori közösségek gondolkodására vonatkozóan.

A szekció a rendhagyó temetkezésekkel és a különféle régészeti kontextusokból előkerülő emberi maradványok vizsgálatával és értelmezésével kapcsolatos témákat fogja össze.

3. Temetkezésekhez kapcsolódó hiedelmek vizsgálata

Szekcióelnök: Dr. Kalla Gábor (ELTE BTK Régészettudományi Intézet)

A több évezredes temetkezési rítusok komplex jelentéstartalmát, a jelenségek összetettsége miatt és a hiányos adatok természetéből fakadóan, a régészet nem képes teljeskörűen megfejteni. Ennek határait a kognitív régészet igyekezett tágítani, megoldási javaslatai azonban szűk mezsgyét jelölnek ki a jól megfigyelt kontextus, a komplex adatgyűjtés és a körültekintő következtetés mentén. A temetkezési rítus és a halottak maradványainak kezelése, utólagos felhasználása sokféle módon tükrözheti az egykori emberek gondolkodását. A temetési szertartás alapvető jellege (korhasztás vagy hamvasztás) lényegi eltérésekre világíthat rá a halott további sorsa felőli elképzeléseket illetően. A halottkultusz az ősök tiszteletétől, az intézményesült hatalmat megtestesítő méretes síremlékekig terjed. A halottaktól való félelem, a rendhagyó pózban való eltemetéstől a halottak utólagos

ΜΩΜΟΣ XIV. Őskoros Kutatók Ősszejövele, Szeged, 2026.

manipulációjáig, sokféle módon megnyilvánulhat, ahogyan a sírrablás is egy sajátos területe a halottakhoz és a másvilághoz való viszonyulásnak.

A szekció a temetkezések tágabb kulturális jelentésével, az anyagi és szellemi kultúra kapcsolatával, hiedelemvilággal foglalkozó felvetéseket tárgyal.

4. Az őskori temetkezések biorégészeti aspektusai

Szekcióelnök: Dr. Hajdu Tamás (ELTE TTK Biológiai Intézet Embertani Tanszék)

A temetkezések szinte elengedhetetlen 'alkotóelemei' az elhunytak. Az emberi maradványok természettudományos vizsgálata az egyénre és az általa képviselt közösségre vonatkozóan egyaránt változatos adatokat eredményez, amelyek segítségével a biorégészet, tudományunk egyik új és dinamikusan fejlődő területévé vált. Az ilyen módon összefogott fizikai antropológiai, archeogenetikai és egyéb természettudományos források nem csak kiegészítik, hanem új megvilágításba helyezik a túlvilági hiedelmekkel, temetkezési rítusokkal, társadalmi viszonyokkal, sőt, rokonsági rendszerekkel, étrenddel és életmóddal kapcsolatos régészeti kutatást.

A szekcióban az emberi maradványok vizsgálata által felvetett kérdések kerülnek tárgyalásra.

Konferencia nyelve: magyar (magyarul nem beszélő külföldi kollégáknak: angol).

Language of the conference: Hungarian (English for foreign colleagues who do not speak Hungarian).

Jelentkezéssel kapcsolatos információk:

Jelentkezési határidő/ Application Deadline: **2026.07.31.**

Jelentkezni 20 perces előadással, vagy poszterrel lehet, a kívánt szekció megjelölésével./ You may submit a 20-minute presentation or a poster, indicating your preferred session.

Az idő korlátozottsága miatt szekciónként 8-10 előadást tudunk fogadni. A beérkezett jelentkezéseket a szekcióelnökökből és a szervezőkből álló 'tudományos bizottság' validálja és osztja be a fent leírt szekciókba./ Due to time constraints, we can accept 8–10 presentations per session. Submitted abstracts will be reviewed and assigned to the relevant sessions by a 'scientific committee' composed of session chairs and organizers.

Jelentkezni az alábbi e-mail címre elküldött absztrakttal lehet / You can apply by submitting an abstract to the email address below:

momosszeged@gmail.com

Szervezők

Szeged, 2026.április 24.